

Obsah

- Slovo na úvod / 9
- Aké pomery boli na Spiši na prahu stredoveku? / 11
- Aké bližšie poznatky sú známe o usadzovaní sa prvých Slovanov na Spiši? / 15
- Rozšíril sa časom sídelný areál Slovanov aj na horný Spiš? / 18
- Ktorá lokalita plnila poslanie správneho centra spišských Slovanov? / 21
- V ktorom období bol Spiš začlenený do Uhorského kráľovstva? / 25
- Odkedy možno začať písať o spišských Slovanoch ako o Slovákoch? / 29
- Aké doklady dokumentujú slovanské/slovenské osídlenie Spiša pred príchodom Maďarov a Nemcov do regiónu? / 33
- V ktorom období prišli na Spiš Maďari? / 36
- V ktorom období sa na Spiši usadili Nemci a Valóni? / 43
- Prečo mnoho súčasných a bývalých miest a mestečiek na Spiši má názvy slovenského (slovanského) pôvodu, keď sa ich zakladanie spája s príchodom Nemcov? / 47
- Ako sa v staršej historickej spisbe o Spiši interpretoval vznik spišských miest a mestečiek? / 52
- Vieme odhadnúť aspoň približne, koľko obyvateľov žilo na Spiši pred veľkou osídľovacou vlnou po roku 1242 a po nej? / 56
- Ktoré mestá patrili v 13. a 14. storočí na Spiši k najväčším? / 59
- V ktorom období sa na Spiši usadili Poliaci? / 62
- V ktorom období sa konštituoval Spišský komitát? / 66
- Aký je pôvod názvu Spiš? / 68
- V akých súvislostiach sa v najstarších písomných dokladoch spomínali Tatry? / 71
- Ktorý záznam o Spiši možno pokladať za najstarší? / 76
- A čo druhý a tretí najstarší písomný doklad zo Spiša? / 79
- Ktoré dediny sa na Spiši radili medzi služobnícke a aké poslanie mali ich obyvatelia? / 81
- V južnom vstupe Kostola sv. Jakuba v Levoči sa zachoval starobylý text. Čo je jeho obsahom? / 84
- Aké živelné a iné pohromy najväčšmi ohrozovali stredoveké obyvateľstvo Spiša? / 89
- Akú podobu mali v stredoveku centrá najväčších miest Spiša? / 93
- Existuje prameň, podľa ktorého sa dá bližšie popísať podoba stredovekého mesta na Spiši? / 100
- Kedy sa začali vytvárať trhové sídla v regióne a ako sa sformovala ich sieť počas stredoveku? / 104
- Kto boli spišskí kopijníci a kedy získali postavenie šľachticov? / 110
- Čím sa odlišovala sídelná štruktúra kopijníckych sídiel od klasických stredovekých dedín? / 114
- Ako vyzerala stredoveká dedina na Spiši? / 118
- V ktorom období sa budovali na Spiši prvé kostoly? / 121
- Akú podobu mali stredoveké kostoly na Spiši vo vidieckom prostredí? / 126
- Akú podobu mali stredoveké kostoly v mestskom prostredí Spiša? / 131
- V ktorom období vznikali na Spiši dvojloďové kostoly? / 134
- V ktorom období vznikali v regióne prvé kláštory? / 137
- V ktorom období sa v regióne budovali stredoveké hrady? / 142
- Aký rozsah mávali hradné panstvá stredovekého Spiša? / 147
- Kto tvoril osadenstvo stredovekých hradov Spiša? / 151
- Akú podobu mali stredoveké hrady Spiša? / 154
- Za akých okolností sa uskutočnili dva vpády husitov na Spiš v rokoch 1431 a 1433? / 156

Čo sa zmenilo v postavení viacerých spišských miest a mestečiek po pôsobení jiskrovcov a bratříkov na Spiši? / 159

Ktorí uhorskí panovníci najväčšmi ovplyvnili stredoveké dejiny Spiša? / 163

Ktoré spišské rody najväčšmi ovplyvnili stredoveké dejiny Spiša? / 168

Aké poznatky sa zachovali o živote najznámejšieho a najvýznamnejšieho rezbára Spiša - Majstroví Pavlovi z Levoče? / 174

Ktorý spišský remeselník z obdobia stredoveku popri Majstroví Pavlovi dosiahol svojou prácou špičkovú úroveň? / 179

Ktorej spišskej rodine sa podarilo v období stredoveku najväčšmi sa presadiť v medzinárodnom obchode? / 183

Prečo mali v dedičských záležitostiach výhodnejšie postavenie manželky kopijníkov oproti manželkám príslušníkov krajinskej šľachty? / 186

Čo obsahovali testamenty významnejších šľachticov v stredoveku? / 189

Zachovali sa o niektorej obci záznamy o prechode jej obyvateľov z pozície synov jobagiónov na pozíciu spišských kopijníkov? / 195

Ako vyzerala cestná sieť stredovekého Spiša? / 198

Je známa podrobnejšia podoba nejakého panského dvorca na Spiši? / 201

Zachovali sa listiny späté s Drugethovcami, ktoré by obsahovali významnejší prínos pre poznanie vývinu sídelných pomerov Spiša v 14. storočí? / 205

Aké poznatky sú známe o šírení reformácie na Spiši? / 209

Ako možno charakterizovať náboženské a národnostné pomery na Spiši v závere stredoveku? / 211

Akú úlohu plnila v stredoveku Spišská Kapitula? / 214

Aké poznatky sú známe o úrovni vzdelanosti na stredovekom Spiši? / 218

Za akých okolností bolo na Spiši založené cisterciacké opátstvo okolo roku 1223? / 221

Aké alternatívy sa v roku 1412 zvažovali pri stanovení rozsahu územia Spiša, ktorý sa mal stať súčasťou spišského zálahu? / 224

Prečo dochádzalo v závere stredoveku k pustnutiu veľkého počtu sídiel? / 227

Ktoré sídla Spiša reprezentujú najhodnotnejšie stavby románskeho a gotického slohu? / 230

Sú bližšie známe zásady (právne normy), ktorými sa riadili v stredoveku Spišiaci? / 235

Ktoré najstaršie zápisy k dejinám Spiša obsahuje Hainova kronika? / 239

Reakcia na recenziu knihy Šuňava. Prírodný klenot pod Tatrami z pera profesora Ferdinanda Uličného / 245

Doplnok ku knihe *Putovanie dejinami Spiša II* (názvy zo Spiša v diele *Alchimedia 1573*) / 252

Doplnok ku knihe *Putovanie dejinami Spiša II* (hranice mesta Levoča z roku 1666) / 256

Doplnok ku knihe *Putovanie dejinami Spiša II* (názvy spišských sídiel z obdobia okolo roku 1720) / 265

AUTOR / 270

Summary / 270